

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-06-12

Ärendenummer SLK-2025-00504

Handläggare

Robertho Settergren

Telefon: 031-368 00 99

E-post: robertho.settergren@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Göteborgsregionen - Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remiss Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontoret tjänsteutlåtande översänds till Göteborgsregionen.

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen har 2025-04-09 översänt förslag till samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland till Göteborgs Stad för yttrande via Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Stadens svar ska vara GR till handa senast 2025-09-15. Förslag till gemensamt yttrande från GR kommer beredas via GR:s kollektivtrafiknätverk inför beslut i förbundsstyrelsen 2025-11-14.

En av förändringarna som föreslås i remissversionen är att ersätta delregionala kollektivtrafikirådet (DKR) med ett forum helt dedikerat till politisk dialog. Syftet är att säkerställa att samhällsbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand för ett hållbart samhälle.

Stadsledningskontoret bedömer att den föreslagna förändringen att ersätta delregionala kollektivtrafikirådet med nytt forum som uteslutande är dedikerat för politisk dialog är en positiv utveckling.

Bedömning ur ekonomisk, social och ekologisk dimension

Det långsiktiga målet med en förbättrad politisk dialog kan möjliggöra förbättrade förutsättningar att nu uppsatta mål om ökat hållbart resande uppnås.

Bilagor

1. Remissbrev Utvärdering av Samverkansformer kring kollektivtrafik
2. Remissversion Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland
3. Nu gällande Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland
4. Förslag till yttrande

Ärendet

Västra Götalandsregionen har 2025-04-09 översänt förslag till samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland till Göteborgs Stad för yttrande via Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Stadens svar ska vara GR tillhanda senast 2025-09-15. Förslag till gemensamt yttrande från GR kommer beredas via GR:S kollektivtrafiknätverk inför beslut i förbundsstyrelsen 2025-11-14.

Beskrivning av ärendet

Västra Götalandsregionen (VGR) är sedan 2012 ansvarig regional kollektivtrafikmyndighet i Västra Götaland enligt lag (2010:1065) om kollektivtrafik. Hur ansvaret för infrastruktur och kollektivtrafik är fördelat mellan VGR och kommunerna är definierat i det avtal som tecknades år 2011, avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götaland och samverkansformer kring kollektivtrafikens utveckling, kommunfullmäktige 2011-04-14, § 13. Avtalet reglerar även finansieringen av det förändrade ansvaret av kollektivtrafiken mellan VGR och kommunerna inom Västra Götaland genom en skatteväxling (skatteväxlingsavtalet).

Som en följd av skatteväxlingsavtalet tog VGR över ansvaret för kollektivtrafiken från kommunerna och Västtrafik blev samtidigt ett helägt regionalt bolag. I skatteväxlingsavtalet kom kommunerna i Västra Götaland och VGR överens om att etablera samverkansformer för att säkerställa en gemensam process för den strategiska inriktningen för kollektivtrafikens utveckling.

Dokumentet "Samverkansformer för kollektivtrafik i Västra Götaland" beskriver roller och ansvar, beslutsprocesserna samt formerna för samverkan kring kollektivtrafiken. Dokumentet har tidigare reviderats 2017 och 2021 och är nu åter uppe för revidering i infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (IKN) hos VGR.

Sedan den 1 januari år 2023 har IKN ett bredare uppdrag än den tidigare kollektivtrafiknämnden för att samordna och styra regionövergripande arbete inom bland annat infrastruktur, kollektivtrafik och bredbandsutbyggnad. VGR ser därför möjlighet till samtal om fler strategiska frågor mellan kommunerna och IKN än tidigare.

Utifrån IKN:s bredare uppdrag samt dialoger i delregionala kollektivtrafikrådet (DKR) har IKN nu arbetat fram ett förslag till reviderad "Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland". Den största förändringen är förslaget att ersätta DKR med ett forum helt dedikerat till politisk dialog.

Syftet med förslaget från VGR avseende det nya politiska forumet är att säkerställa att samhällsbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand för ett hållbart samhälle.

De reviderade samverkansformerna planeras att beslutas av IKN under 2026. En ny utvärdering kommer att genomföras senast 2030. Aktualisering av dokumentet kan behöva göras vid exempelvis större organisationsförändringar.

Förslag till yttrande från Göteborgs Stad över remiss över samverkansformerna kring kollektivtrafiken i Västra Götaland är framtaget i dialog med stadsbyggnadsförvaltningen och stadsmiljöförvaltningen.

Remissversionens förslag till samverkansformer kring Kollektivtrafik i Västra Götaland

Den nuvarande versionen av dokumentet ”Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland” har fokus på processer i genomförandet och formella beslutsgångar kopplat till kollektivtrafiken. Under åren har ett etablerat arbetssätt med kommunsamverkan på tjänstepersonsnivå vuxit fram. I remissversionen är fokus i stället mer på formerna för politisk dialog mellan kommuner och VGR/Västtrafik. Samverkan i genomförandet beskrivs enbart översiktligt och ingående processbeskrivningar föreslås flyttas till VGR:s och Västtrafiks webbplatser: detaljerad information om trafikförsörjningsprogrammet, information om tillköp samt trafikplaneprocessen. Nedan beskrivs kortfattat förslaget till reviderat dokument (se bilaga 2 Remissversion Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland).

Beskrivning av samverkande parter

Remissversionen beskriver kortfattat respektive parter olik roller i samverkan.

Västra Götalandsregionen som regional kollektivtrafikmyndighet, ansvarig för finansieringen av kollektivtrafiken samt ansvarig för upprättande av trafikförsörjningsprogram och genom IKN framta och besluta om målbilder och strategier för bland annat kollektivtrafiken. VGR:s styrmodell är uppdelad i funktionerna ägare, beställare och utförare. Regionfullmäktige är ägare, IKN är beställare och Västtrafik AB är utförare.

Västtrafik är ett av VGR helägt bolag som ansvarar för att planera, utveckla och genomföra kollektivtrafiken utifrån kollektivtrafikutbud som utgår från trafikförsörjningsprogrammet, målbilder och strategiska planer. Det årliga uppdraget från IKN samt regionfullmäktiges budget styr också Västtrafik. VGR är tillsammans med Västtrafik, remissinstans för kommunernas översiktsplaner, detaljplaner med mera.

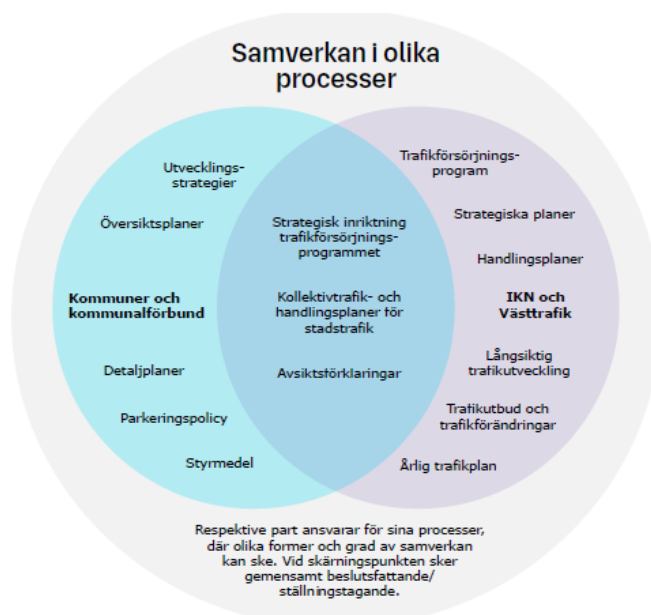
Kommunerna ansvarar som väghållare för delar av kollektivtrafikens infrastruktur, exempelvis det kommunala vägnätet, hållplatsytor och gång- och cykelvägar samt framkomlighet i det kommunala vägsystemet. Kommunen beslutar om översiktsplaner, planprogram och detaljplaner. Denna planering skapar förutsättningar för kollektivtrafikens utveckling. Kommunerna ansvarar också för färdtjänst och skolskjuts för sina grundskoleelever.

Västra Götalands 49 kommunerna är organiserade i fyra kommunalförbund: Boråsregionen/Sjuhärad, Fyrbodol, Skaraborg och Göteborgsregionen. Kommunalförbunden företräder medlemskommunernas gemensamma intressen vid samverkan med VGR och Västtrafik enligt kommunfullmäktiges beslut 2000-01-27 § 9 att överlämna samordningsansvar för infrastrukturplaneringen i Göteborg till GR.

Trafikverket ansvarar för den statliga väg- och järnvägsinfrastrukturen, hållplatsytor på statliga vägar, järnvägens plattformar, plattformsförbindelser samt trafikinformation på stationer.

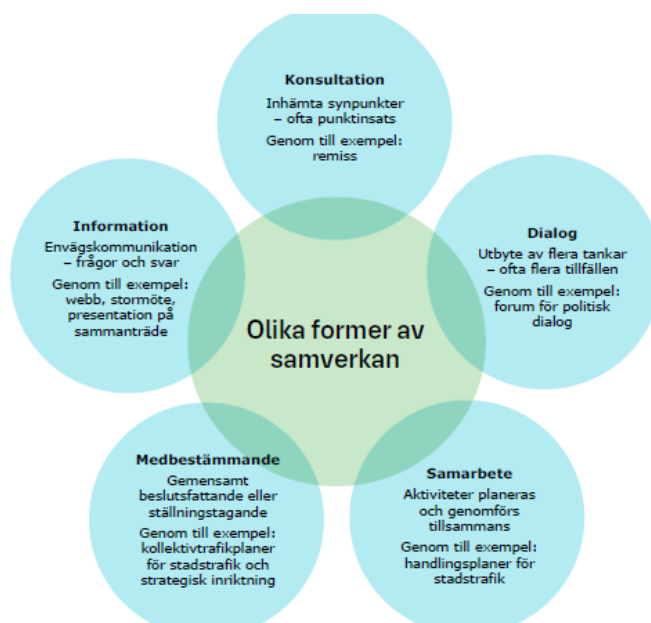
Ömsesidigt ansvar för kollektivtrafikens utveckling

Västra Götalandsregionen, Västtrafik och kommunerna samverkar i samhällsplaneringens processer med olika ansvar och roller inom samhällsbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafik. De olika delarna påverkar varandra och är viktiga för kollektivtrafikens utveckling. Inom respektive parts processer kan olika former och grad av samverkan ske.

Figur 1: Samverkan i olika processer enligt remissversionen. Respektive part ansvarar för sina processer, där olika former av samverkan kan ske. Vid skärningspunkten sker gemensamt beslutsfattande/ställningstagande.

Under processerna kan synpunkter inhämtas, dialog föras, information delges, aktiviteter planeras och genomförs tillsammans. Beslut och ställningstaganden kan tas enskilt eller gemensamt.

Figur 2: Samverkan kan ske på olika sätt; genom dialog, medbestämmande, konsultation, information och samarbete. Figuren ger även exempel på samverkan inom kollektivtrafikprocessen.

Forum för politisk dialog

Som forum för politisk dialog om kollektivtrafikutvecklingen i Västra Götaland finns beredningen för hållbar utveckling (BHU) och fyra delregionala strategiska samhällsplaneringsforum som föreslås ersätta DKR. För de fem regionala kärnorna; Borås, GMP (Göteborg, Mölndal och Partille), Uddevalla, Trollhättan/Vänersborg respektive Skövde sker fördjupad samverkan inom respektive stadstrafikforum.

Figur 3: Parternas föreslagna forum för politisk dialog om kollektivtrafik.

BHU är en gemensam beredning mellan VGR och kommunalförbunden i Västra Götaland inför beslut i regionstyrelsen och regionfullmäktige. BHU hanterar frågor som är gemensamma för VGR och kommunerna och som är strategiskt viktiga för Västra Götalands utveckling så som exempelvis strategisk; inriktning för trafikförsörjningsprogrammet och regional infrastrukturplan. BHU är sammansatt av representanter från kommunalförbundens politiska organ samt regionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd, miljö- och regionutvecklingsnämnd kulturnämnd och regionstyrelsen. Vid behov kan andra aktörer, till exempel Trafikverket.

DKR har varit en mötesplats för dialog mellan kommunpolitiker i Göteborgsregionen och representanter för Västra Götalandsregionen inom IKN. DKR:s uppdrag är att skapa dialog mellan dessa parter. DKR har haft en beredande roll inför beslut i IKN.

Strategiskt samhällsplaneringsforum föreslås ersätta DKR och bli ett forum helt dedikerat till politisk dialog. Forumet föreslås bestå av politiska representanter för kommuner inom respektive kommunalförbund, IKN och Västtrafik en till två gånger per år.

Syftet är att genom politisk dialog gemensamt verka för ett hållbart samhälle. I forumen förs dialog om frågor där kommunernas respektive IKN:s ansvar angränsar och/eller överlappar. Parterna föreslås i forumen lyfta strategiska frågor kring samhällsbyggnad, kollektivtrafik, infrastruktur och andra relevanta delregionala och regionala utvecklingsfrågor. Där kan även föras dialog om den strategiska inriktningen i samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland trafikförsörjningsprogrammet.

Respektive kommunalförbund ansvarar för mötena och dagordningen tas fram gemensamt tillsammans med IKN. Forumet fattar inga beslut utan bereder ärenden inför beslut hos respektive part. Formella synpunkter lämnas skriftligt, efter beslut hos berörd part. Respektive ledamot ansvarar för att säkerställa att de frågor som avhandlats i forumet bärs vidare in i den partens organisation. De strategiska samhällsplaneringsforumens arbete föreslås regleras i särskilda överenskommelser mellan IKN, Västtrafik och respektive kommunalförbund.

Stadstrafikform för de fem regionala kärnorna Borås, GMP, Uddevalla, Trollhättan/Vänersborg. Respektive stadstrafikforum har fördjupad samverkan och samordning mellan kommuner, VGR, Västtrafik och andra berörda parter om stadstrafikens behov och utveckling. Politiska representanter för kommunen/kommunerna, IKN respektive Västtrafik möts cirka två gånger per år. Stadstrafikforumens uppgift är att initiera, samråda och gemensamt bereda frågor samt ta fram rekommendationer till parternas beslutande organ. Beslut fattas av respektive parts organisation. Stadstrafikforumens arbete regleras genom samverkansavtal mellan VGR, kommun och Västtrafik.

Samverkan i genomförandet

För samordning av samhälls- och kollektivtrafikutveckling behöver kommunerna och Västtrafik samverka i tidiga skeden och löpande under kommunernas planprocesser. Samverkan om trafikförändringar för kollektivtrafiken pågår fortlöpande med olika tidshorisonter.

Västtrafiks långsiktiga trafikutveckling utgår från samhällsutveckling, näringslivsutveckling, infrastruktur och resandepotential, där inspel från och samverkan med kommunerna påverkar. Störst möjligheter att göra strukturella förändringar i trafikeringen är vid upphandling av nya trafikavtal.

På kommunens uppdrag kan Västtrafik i samband med upphandling även upphandla skoltrafik för synergieffekter mellan den allmänna kollektivtrafiken och kommunens skolskjutsverksamhet för grundskoleelever.

Västtrafik har kontinuerlig kontakt med kommunerna för att ta del av kommunernas planering samt informera om och diskutera kollektivtrafikens utveckling utifrån dagens förutsättningar och framtida behov. Västtrafik bjuder också in respektive kommun till årliga samverkansmöten. Mötena vänder sig till tjänstepersoner och politiker i kommunerna. Vid behov kan fördjupad samverkan ske kring enskilda trafikförändringar eller enskilda frågor, där politiker och andra parter kan ingå.

Inhämtande av synpunkter från berörda förvaltningar

Med anledning av kort svarstid har det inte varit möjligt att inhämta synpunkter genom nämndremiss till stadsbyggnadsnämnden eller stadsmiljönämnden. I syfte att ge berörda förvaltningar möjlighet att lämna synpunkter genomförde stadsledningskontoret under maj månad två möten där nämnda förvaltningar deltog. Stadsledningskontoret har i dialog med berörda förvaltningar tagit fram förslaget till Göteborgs Stads yttrande över remiss Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland från VGR för yttrande via GR. Nedan följer de slutsatser som kontorets dialog med berörda förvaltningar gav.

En väl fungerande kollektivtrafik i Göteborgs Stad är av stor betydelsen för boende, besökare och näringslivets i Göteborgs Stad såväl som för hela Västsverige. Att kollektivtrafiken kan byggas ut i takt med att staden utvecklas är viktigt för att möjliggöra ett öka resande och en hållbar samhällsutveckling. Förvaltningarna ser därför positivt på att på att ersätta DKR med nytt forum som uteslutande är dedikerat till politisk dialog.

Den politiska dialogen bör ta avstamp ur de uppdrag som kommer av skatteväxlingsavtalet rörande kollektivtrafik och infrastrukturfrågor för en hållbar samhällsutveckling. Det nya forumet bör själva besluta om sina arbetsformer och vid behov även föra dialog rörande andra frågor där kommunernas och regionens respektive ansvar angränsar eller överlappar varandras ansvarsområden.

Hur möjligheten för enskilda kommuner att påverka kollektivtrafikens utveckling i trafikplaneprocessen kan i nytt förslag till samverkansformer beskrivas ytterligare. Mål, syfte och utformning av det nya politiska forumet behöver utvecklas tydligare utifrån skatteväxlingsavtalets behov rörande kollektivtrafik och infrastrukturfrågor för en hållbar samhällsutveckling.

Utifrån att Göteborgs Stad tillsammans med kommunerna inom GR har unika möjligheter och utmaningar, är det angeläget att det politiska forumet kan ta avstamp från de

strategiska frågor som är aktuella inom denna geografi. De fyra delregionala strategiska samhällsplaneringsforum som föreslås ersätta DKR behöver inte per definition behandla samma strategiska frågor beroende på det aktuella läget, möjligheter och utmaningar i de fyra kommunalförbunden. Därför bör respektive forum själva besluta om en egen arbetsordning.

Berörda förvaltningar anser att det inte bör preciseras i detalj vilka ytterligare frågor som är att betraktas som infrastruktur- och kollektivtrafikfrågor eller hur och i vilken omfattning andra samhällsbyggnadsfrågor ska ingå.

I dialogen mellan förvaltningarna framkom även att det vore önskvärt om avsnittet som berör samverkan i genomförandet även övergripande beskriver möjligheterna gällande tillköp och avsiktsförklaringar. Med avsiktsförklaring avses en ny typ av överenskommelser mellan kommuner och Västtrafik. För en utökad kollektivtrafik i ett område med ett lägre kollektivtrafikutbud behöver berörd kommun genomföra motprestationer kopplat till exempelvis p-tal, mobilitetsåtgärder med mera.

Förvaltningarna ser även fördelar med att information kring trafikplaneprocessen flyttas till Västtrafiks partnerportal. Det finns dock behov av en fördjupad dialog i tidiga skeden, inför och under framtagande av Västtrafiks trafikplaner samt vid större trafikförändringar. Det är avgörande att kollektivtrafikens utbyggnad går i takt med stadsutveckling och Göteborgs Stads långsiktiga planering för såväl boende, besökare som för näringslivets behov.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att den föreslagna förändringen att ersätta delregionala kollektivtrafikirådet med nytt forum som uteslutande är dedikerat för politisk dialog är en positiv utveckling. En väl fungerande kollektivtrafik i Göteborgs Stad är av stor betydelse för boende, besökare och näringslivets i Göteborgs Stad, såväl som hela Västsverige. Att kollektivtrafiken byggs ut i takt med att staden utvecklas är viktigt för att möjliggöra ett ökat kollektivtrafikresande kopplat till en hållbar bebyggelseplanering och samhällsutveckling.

Vidare anser stadsledningskontoret att den politiska dialogen bör ta avstamp ur de uppdrag som kommer av skatteväxlingsavtalet rörande kollektivtrafik och infrastrukturfrågor för en hållbar samhällsutveckling, samt de strategiska frågeställningar som det föreslagna forumet själva ytterligare vill föra dialog om. Det nya politiska forumet bör själva besluta om sina arbetsformer och agenda eftersom Göteborgs Stad och GR både har unika möjligheter såväl som utmaningar att hantera.

Stadsledningskontoret vill poängtera vikten av en fördjupad dialog i tidiga skeden, inför och under framtagande av Västtrafiks trafikplaner samt vid större trafikförändringar. Det är avgörande att kollektivtrafikens utbyggnad går hand i hand med stadsutveckling och Göteborgs Stads långsiktiga planering och för såväl boende, besökare som för näringslivets behov.

Jonas Kinnander

Direktör ärende och utredning

Eva Hessman

Stadsdirektör

2025-04-04

Remissbrev Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland

Västra Götalandsregionen (VGR) är sedan 2012 ansvarig regional kollektivtrafikmyndighet i Västra Götaland enligt lag (2010:1065) om kollektivtrafik. Som en följd av skatteväxlingsavtalet (2011) tog VGR över ansvaret för kollektivtrafiken från kommunerna och Västtrafik blev samtidigt ett helägt regionalt bolag.

I skatteväxlingsavtalet kom kommunerna i Västra Götaland och VGR överens om att etablera samverkansformer för att säkerställa en gemensam process för den strategiska inriktningen för kollektivtrafikens utveckling. Ett särskilt dokument *Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland* upprättades och antogs i 49 kommunfullmäktige och i regionfullmäktige. Dokumentet har tidigare reviderats 2017 och 2021.

Sammanfattning av revideringen

Den nuvarande versionen av dokumentet har mycket fokus på processer i genomförandet och formella beslutsgångar. Under åren har ett etablerat arbetssätt med kommunsamverkan på tjänstepersonsnivå vuxit fram. I remissversionen är fokus i stället mer på formerna för politisk dialog mellan kommuner och VGR/Västtrafik. Samverkan i genomförandet beskrivs enbart översiktligt och ingående processbeskrivningar föreslås flyttas till VGR:s och Västtrafiks webbplatser:

- Detaljerad information om trafikförsörjningsprogrammet
- Information om tillköp
- Trafikplaneprocessen

Idag stäms samverkan av årligen i det som kallas årlig avstämning av trafikförsörjningsprogrammet. Förslag till förändring är att en avstämning av samverkan i stället sker i samband med en halvtidsutvärdering av

trafikförsörjningsprogrammet. IKN kommer fortsatt att årligen följa upp målen i trafikförsörjningsprogrammet.

Utifrån dialoger i DKR under våren och hösten 2024 och övriga synpunkter som inkommit under processens gång är ett förslag att ersätta de delregionala kollektivtrafikeråden (DKR) med ett forum helt dedikerat till politisk dialog. Eftersom infrastruktur- och kollektivtrafiknämndens (IKN) uppdrag är bredare än tidigare kollektivtrafiknämndens finns möjlighet till samtal om fler strategiska frågor mellan kommunerna och IKN, utöver kollektivtrafik. Syftet med det nya politiska forumet är att säkerställa att samhällsbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand för ett hållbart samhälle.

Exempel på frågor som kan diskuteras:

- Utvecklingsstrategier och -planer
- Större etableringsprojekt med delregional eller regional påverkan
- Strategisk inriktning för trafikförsörjningsprogrammet och kollektivtrafikens långsiktiga utveckling
- Strategiska infrastrukturfrågor som regional och nationell transportinfrastrukturplan
- Strategiska frågor kring digital infrastruktur
- Övriga frågor där parternas ansvar angränsar och/eller överlappar

Kommunalförbunden ansvarar fortsatt för det delregionala forumet. För att tydliggöra syfte, innehåll och parternas gemensamma ansvar i forumet, föreslås att en överenskommelse tecknas av respektive kommunalförbund, IKN och Västtrafik, på samma sätt som i stadstrafikforum.

Förslaget är att de strategiska samhällsplaneringsforumen helt och hållet ska vara dedikerade till politisk dialog. Vid behov av ren information kan den ges på respektive parts sammanträden, på samma sätt som idag sker för infrastrukturfrågor.

Frågor till remissinstanserna

IKN efterfrågar allmänna synpunkter på revideringen och vill samtidigt särskilt få återkoppling på följande frågor:

- Är den gemensamma processen för att ta fram den strategiska inriktningen för trafikförsörjningsprogrammet tillräckligt tydligt beskrivet?
- Är möjligheten att påverka kollektivtrafikens utveckling tillräckligt tydligt beskrivet?
- Är mål, syfte och utformning av det *strategiska samhällsplaneringsforumet* tydligt beskrivet?

- Är namnet *strategiskt samhällsplaneringsforum* bra?
- Hur ser ni på att reglera forumets arbete i överenskommelser? Skulle det vara till hjälp för att förtydliga forumets former och innehåll per kommunalförbund?
- Är det något som bör förtydligas eller som saknas?
- Övriga synpunkter?

Praktisk information

VGR önskar ert remissvar senast 31 oktober 2025.

Svaret skickas till: infrastruktur-och.kollektivtrafiknamnd@vgregion.se

Ange i ämnesraden: "Er organisation – Remissvar Samverkansformer, IKN 2023-00385"

Frågor under remisstiden kan ställas till: adrien.moyssset@vgregion.se

Bilagor

- Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland, remissversion
- Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland, nu gällande
- Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län

Sändlista remissinstanser

- **Kommunerna inom Västra Götaland**, via kommunalförbunden:
  - Boråsregionen
  - Fyrbodalsregionen
  - Göteborgsregionen
  - Skaraborg
- **Västtrafik**

Remissversion

Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland

Reviderade enligt ställningstagande i beredningen för
hållbar utveckling XXXX-XX-XX och beslut i infrastruktur och
kollektivtrafiknämnden XXXX-XX-XX

Innehåll

1. Samverkan kring kollektivtrafik i Västra Götaland	3
2. Parter	3
2.1 Västra Götalandsregionen	3
2.2 Västtrafik	3
2.3 Kommuner	3
2.4 Kommunalförbund	4
2.5 Övriga aktörer	4
3. Ömsesidigt ansvar för kollektivtrafikens utveckling	4
3.1 Kommuner och VGR i samverkan	4
3.2 Samverkan på olika sätt	6
4. Forum för politisk dialog	7
4.1 Beredningen för hållbar utveckling	7
4.2 Strategiskt samhällsplaneringsforum	7
4.3 Stadstrafikforum	8
5. Samverkan i genomförandet	8
6. Revidering och ytterligare information	9

1. Samverkan kring kollektivtrafik i Västra Götaland

Detta dokument beskriver samverkansformer för kollektivtrafik som utgår från avtalet om ansvar för den regionala kollektivtrafiken mellan kommunerna i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen (VGR). Samverkansformernas syfte är att skapa goda förutsättningar för samverkan samt bidra till en god förankrings- och beslutsprocess för kollektivtrafiken på lokal, delregional och regional nivå.

Parterna är överens om att kollektivtrafiken är en gemensam angelägenhet. Samverkan mellan VGR/Västtrafik och kommunerna ska bidra till samsyn och verka för att samhällsbyggnad och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand. Samverkan innebär inte alltid att parterna är överens men alla parter bör värna om en konstruktiv dialog.

2. Parter

2.1 Västra Götalandsregionen

VGR är ansvarig regional kollektivtrafikmyndighet i Västra Götaland enligt lag (2010:1065) om kollektivtrafik. I enlighet med lagen fattar regionfullmäktige beslut om trafikförsörjningsprogram, som anger mål och riktning för kollektivtrafikens utveckling. Regionfullmäktige och infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (IKN) fattar beslut om underliggande målbilder och strategiska planer som konkretiserar trafikförsörjningsprogrammets intentioner. Kollektivtrafiken finansieras delvis genom regionbidrag (skatteintäkter), delvis genom biljettintäkter.

VGR:s styrmodell är uppdelad i funktionerna ägare, beställare och utförare.

Regionfullmäktige är ägare, IKN är beställare och Västtrafik AB är utförare.

VGR tillsammans med Västtrafik, är remissinstans för kommunernas översiktsplaner och andra struktupåverkande kommunala planer.

2.2 Västtrafik

Västtrafik är ett helägt regionalt bolag som ansvarar för planering, utveckling och genomförande av kollektivtrafiken. Det kollektivtrafikutbud som Västtrafik kan verkställa utgår ifrån trafikförsörjningsprogrammet och underliggande målbilder och strategiska planer. Det årliga uppdraget från IKN samt regionfullmäktiges budget styr också genomförandet. Utifrån detta tar Västtrafik fram handlingsplaner, utvecklingsplaner och trafikplaner.

Västtrafik, tillsammans med VGR, är remissinstans för kommunernas översiktsplaner och andra struktupåverkande planer. Västtrafik är samverkanspart vid framtagande av kommunernas detaljplaner samt även formell remissinstans.

2.3 Kommuner

Kommunerna ansvarar som väghållare för många delar av kollektivtrafikens infrastruktur, till exempel hållplatsytor, kommunala gång- och cykelvägar samt

framkomlighet i det kommunala vägsystemet. Kommunerna ansvarar även för bebyggelseutveckling och har det huvudsakliga ansvaret för planläggningen av mark och vatten. Kommunen beslutar om översiktsplaner, planprogram och detaljplaner. Denna planering skapar förutsättningar för kollektivtrafikens utveckling. Kommunerna har även befogenhet över styrmedel som bland annat parkeringsavgifter och parkeringstal.

Kommunerna ansvarar för färdtjänst och skolskjuts för sina grundskoleelever.

2.4 Kommunalförbund

I Västra Götaland är de 49 kommunerna organiserade i fyra kommunalförbund: Boråsregionen/Sjuhärad, Fyrbodalsregionen, Skaraborgsregionen och Göteborgsregionen. Kungsbacka ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund och i Västtrafiks trafikområde.

Kommunalförbunden företräder medlemskommunernas gemensamma intressen vid samverkan med VGR och Västtrafik. Kommunalförbunden har ansvar för förankring av strategiska frågor inom kollektivtrafik gentemot kommunerna.

2.5 Övriga aktörer

VGR:s förvaltning för fastighet, stöd och service bygger, utvecklar och förvaltar resecentrum, hållplatser samt strategiska buss-, spårvagns- och tågdepåer, på uppdrag av Västtrafik.

Trafikverket ansvarar för den statliga väg- och järnvägsinfrastrukturen, hållplatsytor på statliga vägar, järnvägens plattformar, plattformsförbindelser samt trafikinformation på stationer.

3. Ömsesidigt ansvar för kollektivtrafikens utveckling

3.1 Kommuner och VGR i samverkan

Kollektivtrafiken är ett verktyg för att uppnå ett hållbart samhälle i enlighet med Vision Västra Götaland och den regionala utvecklingsstrategin. För att ställa om till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle krävs att kommunerna och VGR tillsammans med övriga aktörer strävar i en gemensam riktning och samverkar för att åstadkomma bra lösningar.

Kommunerna och VGR samverkar i samhällsplaneringens processer med olika ansvar och roller inom samhällsbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafik. De olika delarna påverkar varandra, vilket ger kommunerna och VGR ett ömsesidigt ansvar för kollektivtrafikens utveckling. Inom respektive parts processer kan olika former och grad av samverkan ske. Exempelvis behöver det finnas en dialog kring lokalisering av bostadsområden och verksamheter och hur det kan samspela med kollektivtrafikförsörjningen.

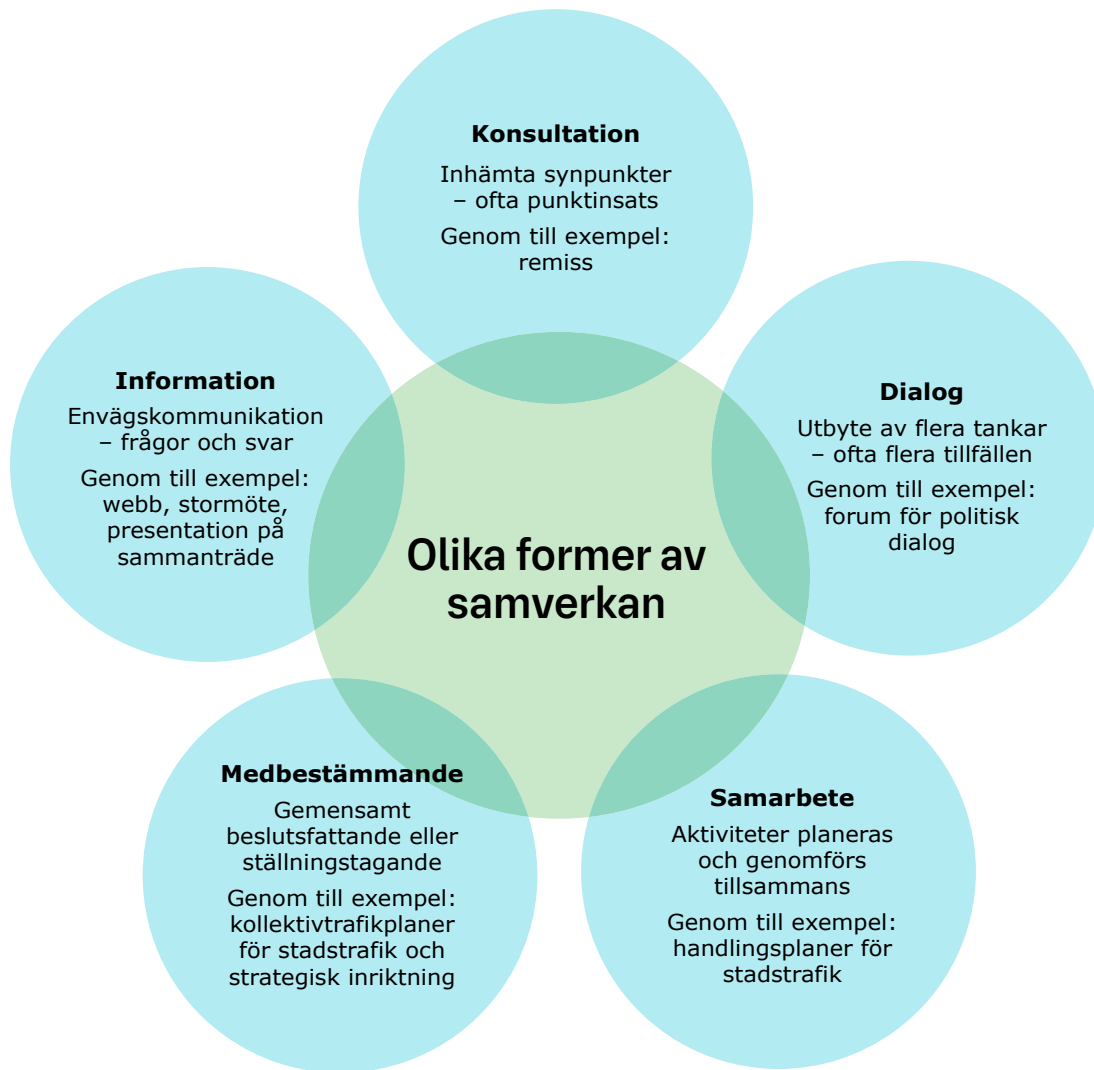

Figur 1: Samverkan i olika processer. Respektive part ansvarar för sina processer, där olika former av samverkan kan ske. Vid skärningspunkten sker gemensamt beslutsfattande/ ställningstagande.

För kollektivtrafiken ställer sig parterna gemensamt bakom trafikförsörjningsprogrammets strategiska inriktning. Den strategiska inriktningen lägger grunden för innehållet i trafikförsörjningsprogrammet, vilket styr hur Västtrafik kan verkställa trafik. På lokal nivå kan parterna besluta om handlingsplaner och avsiktsförklaringar för att kraftsamla kring utvecklingen inom ett specifikt geografiskt område.

3.2 Samverkan på olika sätt

Samverkan innebär att organisationer successivt kan bygga upp en gemensam vision eller mål som leder till gemensam handling, samtidigt som den ger utrymme för den enskilda organisationen att uppfylla sina mål. Inom parternas egna och gemensamma processer sker samverkan på olika sätt och i olika grad. Under processerna kan synpunkter inhämtas, dialog föras, information delges, aktiviteter planeras och genomföras tillsammans, samt beslut och ställningstaganden tas enskilt eller gemensamt.

Figur 2: Samverkan kan ske på olika sätt; genom dialog, medbestämmande, konsultation, information och samarbete. Figuren ger även exempel på samverkan inom kollektivtrafikprocessen.

4. Forum för politisk dialog

Som forum för politisk dialog om kollektivtrafikutvecklingen i Västra Götaland finns beredningen för hållbar utveckling (BHU) och fyra delregionala strategiska samhällsplaneringsforum. För de fem regionala kärnorna; Borås, GMP (Göteborg/Mölndal/Partille), Uddevalla, Trollhättan/ Vänernsborg respektive Skövde sker fördjupad samverkan inom respektive stadstrafikforum.

Figur 3: Parternas forum för politisk dialog om kollektivtrafik.

4.1 Beredningen för hållbar utveckling

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) är en gemensam beredning mellan VGR och kommunalförbunden i Västra Götaland. BHU hanterar frågor som är gemensamma för VGR och kommunerna och som är strategiskt viktiga för Västra Götalands utveckling. BHU är sammansatt av representanter från kommunalförbundens politiska organ samt regionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd, miljö- och regionutvecklings-nämnd, kulturnämnd och regionstyrelse. Vid behov kan andra aktörer, till exempel Trafikverket och representanter från angränsande län/regionala kollektivtrafikmyndigheter bjudas in. BHU gör ställningstaganden om strategisk inriktning för trafikförsörjnings-program och övergripande strategiska kollektivtrafikfrågor inför beslut i IKN och i förekommande fall även i regionstyrelse och regionfullmäktige. BHU bereder också andra frågor inför beslut i regionstyrelsen och regionfullmäktige, till exempel regional transportinfrastrukturplan.

4.2 Strategiskt samhällsplaneringsforum

I de strategiska samhällsplaneringsforumen möts politiska representanter för kommuner inom respektive kommunalförbund, IKN och Västtrafik en till två gånger per år. Syftet är att genom politisk dialog gemensamt verka för ett hållbart samhälle. Ytterligare möten kan initieras av endera parten och andra aktörer kan bjudas in.

I forumen förs dialog om frågor där kommunernas respektive IKN:s ansvar angränsar och/eller överlappar. Parterna kan i forumen lyfta strategiska frågor kring samhällsbyggnad, kollektivtrafik, infrastruktur och andra relevanta delregionala och regionala utvecklingsfrågor. Här förs också dialog om den strategiska inriktningen i

trafikförsörjningsprogrammet. Det är i detta sammanhang som kommunerna har störst möjlighet att påverka mål, prioriteringar och utveckling av kollektivtrafiken.

Respektive kommunalförbund ansvarar för mötena och dagordningen tas fram gemensamt tillsammans med IKN. Forumet fattar inga beslut utan bereder ärenden inför beslut hos respektive part. Formella synpunkter lämnas skriftligt, efter beslut hos berörd part. Respektive ledamot ansvarar för att säkerställa att de frågor som avhandlats i forumet bärs vidare in i den partens organisation.

De strategiska samhällsplaneringsforumens arbete regleras i särskilda överenskommelser mellan IKN, Västtrafik och respektive kommunalförbund.

4.3 Stadstrafikforum

Borås, GMP (Göteborg/Mölndal/Partille), Uddevalla, Trollhättan/ Vänersborg respektive Skövde har omfattande stadstrafik och här finns störst behov av infrastrukturåtgärder för kollektivtrafiken som busskörfält, terminaler, signalprioritering, bytespunkter och depåer. Därför behövs fördjupad samverkan och samordning mellan kommun, VGR, Västtrafik och andra berörda parter.

Politiska representanter för kommunen/kommunerna, IKN respektive Västtrafik möts cirka två gånger per år. Syftet är samverkan om stadstrafikens utveckling, som en del av stadens utveckling och som en del av kollektivtrafiksystemet som helhet. Andra aktörer kan bjudas in vid behov.

Stadstrafikforumens uppgift är att initiera, samråda och gemensamt bereda frågor samt ta fram rekommendationer till parternas beslutande organ. Beslut fattas av respektive parts organisation.

Stadstrafikforumens arbete regleras genom samverkansavtal mellan VGR, kommun och Västtrafik. Forumet ansvarar för att kollektivtrafikplaner och målbilder för stadstrafiken tas fram i samverkan mellan parterna. Handlingsplaner för de regionala kärnorna tas fram i samverkan mellan Västtrafik, berörd kommun/kommuner och eventuella andra relevanta aktörer.

5. Samverkan i genomförandet

För samordning av samhälls- och kollektivtrafikutveckling behöver kommunerna och Västtrafik samverka i tidiga skeden och löpande under kommunens planprocesser. Samverkan om trafikförändringar för kollektivtrafiken pågår fortlöpande med olika tidshorisonter, både långsiktigt utifrån planerad samhällsutveckling, förstudier inför upphandling och genomförande i årlig trafikplan.

Västtrafiks långsiktiga trafikutveckling utgår från samhällsutveckling, näringslivsutveckling, infrastruktur och resandepotential, där inspel från och samverkan med kommunerna spelar stor roll. Den långsiktiga trafikutvecklingen ligger till grund för kontinuerlig översyn av trafikutbudet. Utifrån det verkställer Västtrafik trafikförändringar i samband med årlig trafikplan.

Störst möjligheter att göra strukturella förändringar i trafikeringen är vid upphandling av nya trafikavtal. Innan ett trafikavtal går ut gör Västtrafik en förstudie inför kommande upphandling. Då gör Västtrafik en djupare analys av förutsättningar och utvecklingen i det aktuella geografiska området. Under förstudiens gång samverkar Västtrafik med kommunen om kommunens planerade utveckling och behov av förändrad trafikering. Då belyses även infrastruktur och förutsättningar för kollektivtrafiken, exempelvis vändslingor, bussgator och styrmedel.

På kommunens uppdrag kan Västtrafik i samband med upphandling även upphandla skoltrafik för synergieffekter mellan den allmänna kollektivtrafiken och kommunens skolskjutsverksamhet för grundskoleelever.

Västtrafik har kontinuerlig kontakt med kommunerna för att ta del av kommunernas planering samt informera om och diskutera kollektivtrafikens utveckling utifrån dagens förutsättningar och framtida behov. Västtrafik bjuder också in respektive kommun till årliga samverkansmöten. Mötena vänder sig till tjänstepersoner och politiker i kommunerna. Vid behov kan fördjupad samverkan ske kring enskilda trafikförändringar eller enskilda frågor (till exempel stråkstudier), där politiker och andra parter kan ingå.

Parterna ska ha en ansvarig kontaktperson för kollektivtrafikfrågor. Kontaktpersonen representerar sin organisation och ansvarar för att samverkan fungerar genom att både politiker och övriga tjänstepersoner delaktiggörs i relevanta frågor.

6. Revidering och ytterligare information

De ursprungliga samverkansformerna kring kollektivtrafik i Västra Götaland beslutades 2011, i samband med avtalet om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län. De antogs då av Västra Götalands 49 kommunfullmäktige och VGR:s fullmäktige som ett tillägg till avtalet. En första revidering och uppdatering av dokumentet gjordes 2017. En andra utvärdering och uppdatering genomfördes 2020. Som en följd av IKN bildades, reviderades dokumentet 2026.

En ny utvärdering ska genomföras senast 2030. Aktualisering av dokumentet kan behöva göras vid exempelvis större organisationsförändringar.

Dokumentet ger en beskrivning av samverkan inom kollektivtrafik i Västra Götaland. För mer information om kollektivtrafikprocessen, hänvisas till VGR:s respektive Västtrafiks webbplatser. På vgregion.se finns bland annat information om trafikförsörjningsprogrammet, dess underliggande målbilder och strategiska planer samt tillköp. På Västtrafiks partnerportal finns bland annat information om Västtrafiks handlingsplaner, riktlinjer och trafikplaneprocessen.

Datum: 2025-04-04

Dokumentnamn: Samverkansformer kring kollektivtrafik
i Västra Götaland – remissversion

Diarienummer: IKN 2025-00385

Beslutad av: XXXXXX

Kontaktperson: Adrien Moysset, Koncernkontoret,
Regional Samhällsplanering

Omslagsfoton: Eddie Löthman och Thomas Harrysson/
Västtrafik, Matilda Lindeblad/VGR samt Visulent AB

Grafisk produktion: VGR Inhouse, 2025

Västra Götalandsregionen
2021-02-25

Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland

Antagna av Västra Götalands 49 kommuners fullmäktige samt Västra
Götalandsregionen 2011

Dokumentet är uppdaterat och reviderat enligt ställningstagande i Beredningen för
hållbar utveckling 2021-03-09 och beslut i Kollektivtrafiknämnden 2021-03-17

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Samverkan kring kollektivtrafikutveckling i Västra Götaland	4
3. Västra Götalandsregionens organisation.....	5
4. Samverkansformer	6
4.1 Vardagskontakter	6
4.2 Kommundialog om trafikförändringar.....	6
4.3 Regionalt forum - BHU.....	7
4.4 Delregionala forum - DKR	7
4.5 Stadstrafikavtal.....	8
4.6 Övrig samverkan	9
5. Förankring och beslut.....	10
5.1 Operativa frågor	10
5.2 Trafikförsörjningsprogram.....	10
5.3 Strategier och målbilder för kollektivtrafiken.....	11
5.4 Kommunernas samhällsplanering	11
5.5 Stadstrafik	11
5.6 Tillköp.....	12
6. Revidering av samverkansformerna.....	13

1. Sammanfattning

Som regional kollektivtrafikmyndighet har Västra Götalandsregionen (VGR) ansvaret, och därmed beslutsrätten, för kollektivtrafikens utveckling gentemot medborgarna i Västra Götaland. För att kollektivtrafiken ska vara ett effektivt instrument för regional utveckling och utgöra ett reellt medel att nå ett hållbart transportsystem krävs att VGR/Västtrafik, kommunerna och övriga aktörer strävar i en gemensam riktning. Detta dokument beskriver de samverkansformer som etablerats i samband med skatteväxlingen 2011 för att säkerställa det nödvändiga samarbetet mellan kommuner och Västra Götalandsregionen/Västtrafik gällande kollektivtrafikutvecklingen. Dokumentet har uppdaterats efter en utvärdering 2020.

En viktig samverkansform är de vardagliga kontakterna rörande kollektivtrafiken. Västtrafik har därför stärkt och förtydligat kanalerna för vardagskontakter med kommunerna, bland annat genom att varje kommun har en särskild kontaktperson.

Politiska samverkansforum möjliggör dialog och samråd kring strategiska frågor för kollektivtrafikens utveckling i regionen. I de fyra delregionala kollektivtrafikeråden sker dialog mellan delregionernas kommuner och VGR. Beredningen för hållbar utveckling (BHU) är regionalt forum för möten mellan region- och kommunpolitiker kring strategiska frågor för kollektivtrafiken i Västra Götaland

Trafikförsörjningsprogrammet är det viktigaste måldokumentet för kollektivtrafikutvecklingen i Västra Götaland. De delregionala kollektivtrafikeråden ansvarar för att behandla förslag till strategisk inriktning i trafikförsörjningsprogram och andra strategiska dokument.

BHU har i uppgift att ställa sig bakom förslag till strategisk inriktning i trafikförsörjningsprogrammet och att enas om förslag gällande andra övergripande strategiska kollektivtrafikfrågor. Ansvaret för att fatta beslut om strategisk inriktning liksom att omsätta inriktningen i trafikåtgärder och trafikplikt ligger på VGR i rollen som kollektivtrafikansvarig myndighet.

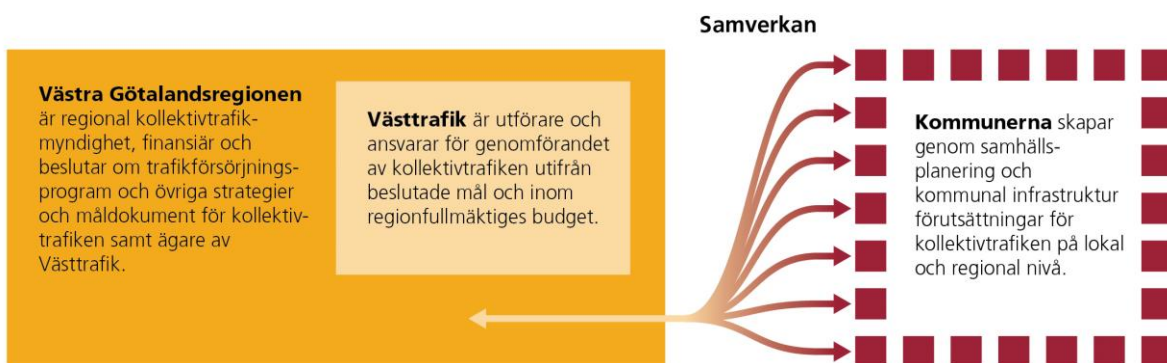
För de fem naven i regionen; Borås, Göteborgs stadstrafik (Göteborg, Mölndal, Partille), Skövde, Trollhättan/Vänersborg och Uddevalla finns samverkansavtal upprättade mellan VGR och berörda kommuner. Avtalen syftar till att tydliggöra respektive parts ansvar för kollektivtrafikens utveckling i respektive stadstrafikområde samt att säkerställa att samverkan sker.

Samverkansformerna utvärderades och uppdaterades 2020/2021. En ny utvärdering bör genomföras senast 2027.

2. Samverkan kring kollektivtrafikutveckling i Västra Götaland

Som regional kollektivtrafikmyndighet har Västra Götalandsregionen ansvaret, och därmed beslutsrätten, för kollektivtrafikens utveckling gentemot invånarna i Västra Götaland. För att kollektivtrafiken ska kunna utvecklas i enlighet med Vision Västra Götaland krävs att såväl VGR, Västtrafik och kommunerna som övriga aktörer strävar i en gemensam riktning och samverkar för att åstadkomma bra lösningar. Trafikverket är en viktig samverkanspart i och med rollen som väghållare och ansvarig för den statliga infrastrukturen. Detta dokument beskriver de samverkansformer som etablerats i samband med skatteväxlingen 2011 för att säkerställa det nödvändiga samarbetet mellan kommuner och Västra Götalandsregionen/Västtrafik.

De samverkansformer som beskrivs i dokumentet utgår från att kollektivtrafiken är en gemensam angelägenhet för parterna. Viktiga utgångspunkter är att trafikutbudet så långt möjligt, inom ekonomiska ramar, ska planeras utifrån invånarnas behov och att kollektivtrafiken ska stödja en utvidgning av dagens lokala arbetsmarknader, det vill säga mer utgå från funktionella än administrativa gränser.

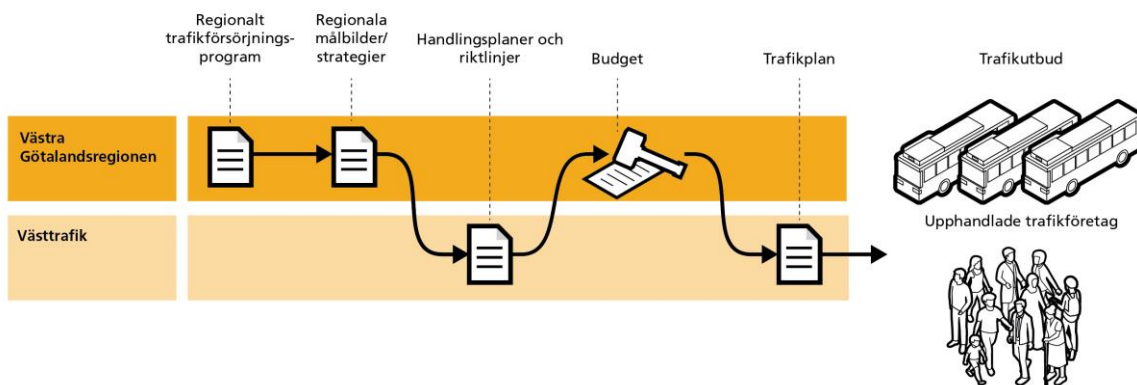
Figur 1: Parternas roller

Samverkan mellan VGR/Västtrafik och kommunerna är en viktig framgångsfaktor för att skapa samsyn och verka för att kollektivtrafikens utvecklingsbehov går hand i hand med planering av infrastruktur och bebyggelse. För att åstadkomma maximal nytta och effekt av de resurser som satsas på kollektivtrafiken i ett samlat regionalt perspektiv är det viktigt att kommunerna fortsatt tar aktiv del i utvecklingen av kollektivtrafiken. Samverkansformerna syftar till att bidra till en effektiv och smidig förankrings- och beslutsprocess kring dessa frågor såväl på lokal som på delregional och regional nivå.

3. Västra Götalandsregionens organisation

Västra Götalandsregionen är den ansvariga regionala kollektivtrafikmyndigheten. VGR arbetar enligt styrmodellen att skilja på funktionerna ägare, beställare och utförare. Västtrafik AB, som är ett av VGR helägt bolag, ansvarar för planering och genomförande av kollektivtrafiken.

I enlighet med kollektivtrafiklagen fattar VGR som ansvarig kollektivtrafikmyndighet beslut om trafikförsörjningsprogram och övriga långsiktiga övergripande strategier och måldokument för kollektivtrafiken. Beslut om trafikförsörjningsprogrammet, samt beslut som påverkar VGR:s ekonomi i stort, fattas av regionfullmäktige. Kollektivtrafiknämnden bereder ärenden inför beslut i fullmäktige samt fattar beslut inom nämndens ansvar och budget, till exempel om strategier och uppdrag till Västtrafik. Kollektivtrafiknämnden har ett beställaransvar och förutsätts möta kommunernas företrädare i olika samverkansfrågor i den mån detta inte naturligen ligger inom Västtrafiks planeringsansvar. I detta dokument finns de samverkansformer där både beställar- och utförarfunktionerna möter kommunerna beskrivna.

Figur 2: Processen inom VGR från trafikförsörjningsprogram till genomförande av trafik

4. Samverkansformer

Som plattform för samverkan kring kollektivtrafikutvecklingen i Västra Götaland finns beredningen för hållbar utveckling (BHU) och fyra delregionala kollektivtrafikråd. Forumen har en tydlig uppgift att bereda förslag inför slutligt beslut hos VGR. För de fem naven i regionen; Borås, Göteborg/Mölnadal/Partille, Uddevalla, Trollhättan/Vänersborg och Skövde ska fördjupad samverkan ske inom stadstrafikforumen. Vidare utgör löpande kontakt mellan kommuner och Västtrafik fortsatt grundbulten i samverkan mellan parterna.

4.1 Vardagskontakter

Löpande arbete med operativa frågor, exempelvis trafikdrift, tidtabells- och hållplatsfrågor, marknadsföring och försäljning med mera sköts främst på tjänstepersonsnivå genom vardagliga kontakter och avstämmningar mellan Västtrafiks och kommunernas tjänstepersoner.

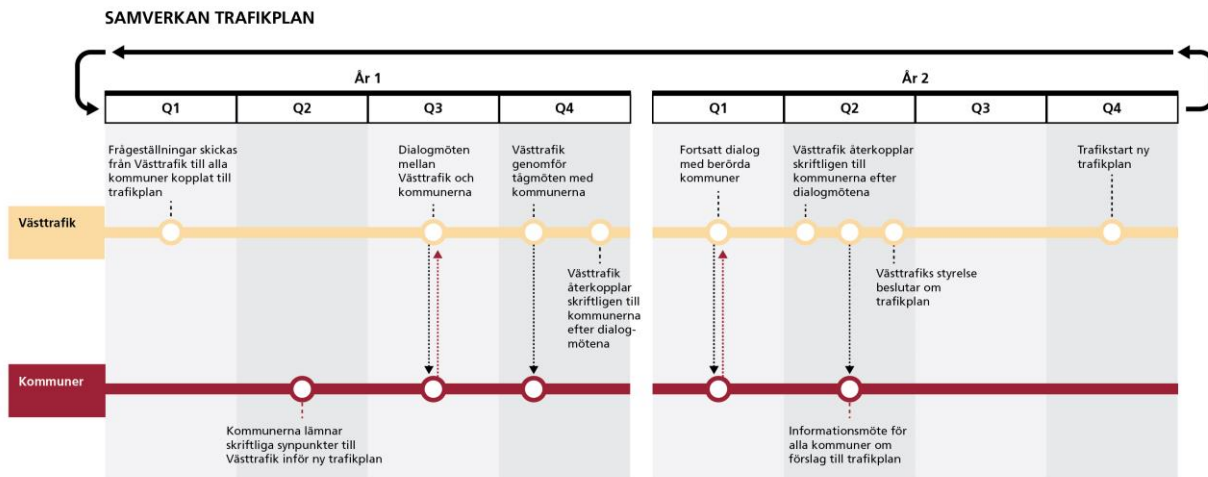
Västtrafik har inrättat en särskild enhet; avdelning samhällsutveckling, för kontinuerliga tjänstepersonskontakter med kommunerna. Kommunerna har en definierad kontaktväg in till Västtrafik via en inrättad funktionsmejl. Ömsesidigt har varje kommun en definierad kontaktväg in till kommunen för kollektivtrafikfrågor.

- Varje kommun ska veta vem från Västtrafik som är ansvarig kontaktperson för kommunen.
- Västtrafiks kontaktperson har ansvar för att dialog förs och att relevant information kommuniceras till ansvarig kontaktperson på kommunen samt inom den egna organisationen.
- Västtrafiks kontaktperson ansvarar för att de frågor som kommunen vill lyfta (oavsett om det gäller regional eller lokal trafik) tas om hand och förs vidare till rätt ställe i organisationen om så krävs.
- Västtrafiks kontaktperson ansvarar för att ha god kännedom om kommunens samhällsbyggnadsplanering med mera som är relevant för att erbjuda en effektiv kollektivtrafik som svarar mot invånarnas behov.
- Kontaktpersonens geografiska ansvarsområde avgränsas så att ändamålsenlig dialog möjliggörs.
- Kommunen har ansvar för att dialog förs och att relevant information kommuniceras till ansvarig kontaktperson på Västtrafik samt inom den egna organisationen.
- Kommunen har ansvar för att bära in kollektivtrafikens behov i samhällsplaneringen. Västtrafiks kontaktperson kan med fördel bjudas in till tidig dialog i kommunens planarbeten.

4.2 Kommundialog om trafikförändringar

Dialog om trafikförändringar startar drygt ett år innan de genomförs. Västtrafik bjuder in respektive kommun till årliga dialogmöten, med syftet att diskutera kollektivtrafikens utveckling utifrån dagens förutsättningar och framtida behov. Mötena vänder sig till både tjänstepersoner och politiker i kommunerna.

Efter dialogmötena sker skriftliga återkopplingar till kommunerna och vid behov fortsätter sedan dialogen med kommuner som berörs av eventuella trafikförändringar. Innan trafikförändringarna ska genomföras informeras kommunerna både skriftligt och i form av informationsmöten.

Figur 3. Den tvååriga samverkansprocessen mellan Västtrafik och kommunerna kring att ta fram trafikplan

4.3 Regionalt forum - BHU

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) är regionalt forum för möten mellan region- och kommunpolitiker kring strategiska frågor för kollektivtrafiken i Västra Götaland. BHU är sammansatt av representanter från kommunalförbunden samt regionens kollektivtrafiknämnd, regionutvecklingsnämnd, miljönämnd och regionstyrelsen. Politiker från kommunalförbunden företräder i det regionala forumet respektive DKR gällande strategiska kollektivtrafikfrågor.

BHU ansvarar för att ställa sig bakom förslag till beslut gällande den strategiska inriktningen i trafikförsörjningsprogram och övergripande strategiska kollektivtrafikfrågor.

Strategiska kollektivtrafikfrågor lyfts på ordinarie BHU-möten vid behov, enligt beslutsprocess för trafikförsörjningsprogram och övriga strategier/målbilder.

Vid behov kan andra aktörer, till exempel Trafikverket och representanter från angränsande län/ kollektivtrafikmyndigheter bjudas in.

4.4 Delregionala forum - DKR

De delregionala kollektivtrafikeråden har ansvar för att skapa möten för dialog mellan kommunpolitiker i respektive delregion och representanter från kollektivtrafiknämnden och Västtrafiks styrelse. Respektive kommunalförbund (och ingående kommuner) ansvarar för att fastställa forumets utformning och representation. Kommunalförbunden ansvarar för DKR:s möten och fastställer dagordningen.

Råden ansvarar exempelvis för att behandla den strategiska inriktningen i trafikförsörjningsprogrammet, att behandla förslag till övergripande strategiska frågor såsom strategier och målbilder. Med fördel kan man i forumet även diskutera andra utvecklingsfrågor, såsom infrastruktur och regionala tillväxtfrågor.

DKR är sammansatta av representanter från samtliga ingående kommuner samt regionens kollektivtrafiknämnd. Västtrafiks styrelse är adjungerade. Vid behov kan andra aktörer, såsom Trafikverket och kommuner från angränsande län bjudas in. Kungsbacka, som ingår i Västtrafiks trafikområde, ingår i Göteborgsregionens DKR.

Ett delregionalt kollektivtrafikiråd har befogenhet att företräda samtliga ingående kommuner och har därmed ansvaret för förankring gentemot dessa. Remisser på trafikförsörjningsprogram, strategier och målbilder skickas från VGR till respektive DKR, som inhämtar kommunernas synpunkter och lämnar ett sammanvägt yttrande.

Under programperioden sker en årlig uppföljning av de mål som satts upp. Kommunerna ges då möjlighet att via de delregionala kollektivtrafikråden lämna formella yttranden genom remiss.

Mötesintervall styrs främst av processen för trafikförsörjningsprogrammet. Fler möten kommer att krävas då ett nytt program ska tas fram, däremellan bedöms att minst två möten per år krävs.

4.5 Stadstrafikavtal

För de fem naven i regionen; Borås, Göteborg/Mölndal/Partille, Uddevalla, Trollhättan/Vänersborg och Skövde finns särskilda samverkansavtal mellan ingående kommuner och VGR. Syftet med samverkansavtalen är att formalisera samverkan mellan parterna. Det handlar om att följa utvecklingen och verka för att samhällsplanering, infrastrukturplanering och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand.

Stadstrafikforumens uppgift är att initiera, samråda och gemensamt bereda frågor samt ta fram rekommendationer till parternas beslutande organ. Beslut fattas av respektive parts organisation. Politiska företrädare för parterna möts cirka två gånger per år för ömsesidig dialog och informationsutbyte kring frågor som bedöms relevanta för stadstrafikens utveckling, som en del av stadens utveckling och som en del i kollektivtrafiksystemet som helhet.

Figur 4. Den årliga samverkansprocessen kring strategiska kollektivtrafikfrågor

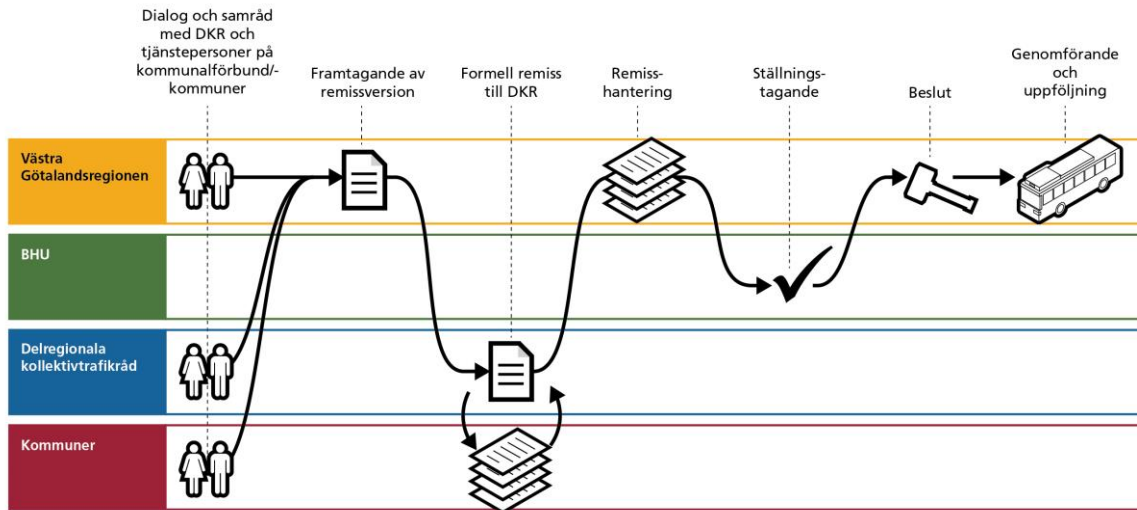
4.6 Övrig samverkan

En kommun kan alltid ta direktkontakt med VGR/Västtrafik. Vid behov kan särskilda beredningsgrupper tillsättas för enskilda frågor (till exempel stråkstudier), där även kommunpolitiker kan ingå. Kommuner har också möjlighet att enskilt eller i grupp initiera utredningar som inspel till antingen DKR, eller direkt till ansvarig nämnd/beredning inom VGR. Att som kommun tidigt involvera Västtrafik i samhällsplaneringsfrågor ökar förutsättningarna för en god samplanering.

Det kan också finnas andra frågor än de som nämnts ovan som kan vara relevanta för VGR/Västtrafik att remittera eller ha samråd med kommunerna kring. Ovanstående begränsar inte den möjligheten.

5. Förankring och beslut

Bilden nedan avser att schematiskt illustrera hur kommunerna, genom de delregionala kollektivtrafikeråden och beredningen för hållbar utveckling, kan påverka den viktiga beslutsgången från trafikförsörjningsprogram och strategier till Västtrafiks genomförande.

Figur 5. Besluts- och förankringsprocess för trafikförsörjningsprogrammet samt systempåverkande strategier och målbilder för kollektivtrafiken.

Nedan presenteras vilket inflytande och ansvar de olika parterna har över de viktigaste beslutsområdena inom kollektivtrafiken.

5.1 Operativa frågor

Västtrafik upphandlar kollektivtrafiken i Västra Götaland med utgångspunkt i de mål och uppdrag som kollektivtrafiknämnden sätter, utifrån givna ekonomiska ramar. Västtrafik beslutar, i samverkan med upphandlade trafikföretag, i frågor som till exempel hur linjer ska dras, var hållplatser ska ligga och hur ofta trafiken ska gå.

5.2 Trafikförsörjningsprogram

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten ska enligt kollektivtrafiklagen (2010:1065) regelbundet, i ett trafikförsörjningsprogram, fastställa mål för den regionala kollektivtrafiken. Trafikförsörjningsprogrammet utgör det viktigaste måldokumentet för kollektivtrafikens utveckling i regionen. Lagen kräver en uppdatering "vid behov" (§8). För Västra Götaland görs bedömningen att programmet bör tas fram en gång per mandatperiod.

Trafikförsörjningsprogrammet har flera syften. Ett syfte är att ange mål och strategisk inriktning för kollektivtrafikens utveckling inklusive mål och åtgärder för miljö- och funktionshinderanpassning.

Med strategisk inriktning avses till exempel;

- Prioritera mellan målområdena för den kommande programperioden (till exempel miljö, marknadsandel, tillgänglighet)
- Definiera prioriterade stråk och bytespunkter

- Definiera utgångspunkter/kriterier gällande servicenivå för stråk/ relationer med olika resandeunderlag (landsbygd/tätort osv)

Processen att ta fram den strategiska inriktningen för trafikförsörjningsprogrammet bygger på delaktighet från samtliga kommuner genom de olika samverkansforumen. Beslutsgång för trafikförsörjningsprogrammet är förankring i DKR, därefter ställningstagande om den strategiska inriktningen i BHU inför beslut i regionfullmäktige.

5.3 Strategier och målbilder för kollektivtrafiken

Med övriga strategiska kollektivtrafikfrågor avses till exempel regionala strategier med betydande påverkan på kollektivtrafikens utformning såsom miljö- och klimatstrategi, strategi för kollektivtrafik på jämlika villkor och målbilder för tåg och stadstrafik. Dessa strategier är en del av trafikförsörjningsprogrammet.

Beslutsgång för systempåverkande målbilder och strategier är förankring i DKR, därefter ställningstagande i BHU inför beslut i kollektivtrafiknämnden alternativt regionfullmäktige. BHU:s ställningstagande avser inriktningen medan beslut gällande till exempel målnivåer, som direkt påverkar det ekonomiska åtagandet, beslutas av VGR.

Kollektivtrafikplaner och målbilder för stadstrafiken i Borås, Göteborg/Mölnadal/Partille, Skövde, Trollhättan/Vänersborg och Uddevalla innefattar åtaganden för respektive part och beslutas således av respektive ingående parter.

5.4 Kommunernas samhällsplanering

Kommunerna ansvarar för fysisk planering och bebyggelseutveckling och beslutar om översiktsplaner, planprogram och detaljplaner. Kommunerna lägger via sin samhällsplanering grunderna för kollektivtrafikens förutsättningar. Kommunerna har även befogenhet över bland annat parkeringsavgifter och parkeringstal. Kommunerna ansvarar som väghållare för många delar av kollektivtrafikens infrastruktur, så som hållplatsytor, kommunala gång-och cykelvägar och framkomligheten i det kommunala vägsystemet.

För att underlätta samordning mellan samhällsbyggnad och kollektivtrafikens utveckling kan kommunerna med fördel samverka med Västtrafik i tidiga skeden av samhällsplaneringen. Likaså ska kommuner skicka översiktsplaner och andra strukturpåverkande planer som bedöms ha nära koppling till kollektivtrafikens utveckling på remiss till VGR och Västtrafik. Till Västtrafik bör även detaljplaner remitteras.

5.5 Stadstrafik

GMP (Göteborg, Mölnadal, Partille) är navet i Göteborgsregionen där flest delresor sker, samt flertalet regionala resor börjar och slutar. Uddevalla, Trollhättan/Vänersborg utgör naven i Fyrbodalsregionen, Skövde i Skaraborgsregionen och Borås i Boråsregionen. Dessa kommuner har omfattande stadstrafik. Det är också här som kollektivtrafikens utveckling är som mest beroende av att gå hand i hand med annan samhällsutbyggnad, såsom lokalisering av bostäder och verksamheter. Här finns också det största behovet av infrastrukturåtgärder för kollektivtrafiken. Exempelvis busskörfält, signalprioritering, terminaler, omstigningsplatser, lokalisering av depåer med mera. Därför har fem stadstrafikforum instiftats för politisk samverkan och dialog. Stadstrafikforumens arbete regleras genom samverkansavtal mellan parterna och gemensamma kollektivtrafikplaner och målbilder för

stadstrafiken har tagits fram. Beslut om åtgärder inom dessa fattas av respektive parts organisation.

5.6 Tillköp

Kollektivtrafikens utveckling ska i första hand ske genom gemensamma processer. Det innebär att enskilda kommuners önskemål om förändringar i kollektivtrafiksystemet gällande till exempel trafikutbud lyfts i kommunernas årliga dialog med Västtrafik. VGR:s budgetbeslut är avgörande för omfattningen av åtgärder.

En kommun som har önskemål om åtgärder som inte är prioriterade enligt målen i trafikförsörjningsprogrammet kan göra tillköp, så länge ett sådant tillköp är förenligt med målen i trafikförsörjningsprogrammet och/eller inte är systempåverkande. Det kan handla om tillköp för att snabba upp måluppfyllelsen i trafikförsörjningsprogrammet. Ramverket för tillköp anges i huvudavtalets bilaga 2 Tillköpsprinciper.

Tillköpsprinciperna kräver att de hanteras ansvarsfullt av inblandade parter för att inte riskera att administrativa gränser förstärks samt för att gemensamt värna om enkelheten i systemet gentemot resenärerna i Västra Götaland. Vid prövning inför eventuellt tillköp ska därför analys om tillköpets påverkan på mål och inriktning i trafikförsörjningsprogrammet ingå.

För tillköp av färdbevis finns ett fastställt sortiment som bygger på att Västtrafik ska ha en förenklad och enhetlig hantering av tillköpen. Genom att begränsa antalet varianter av tillköp kan samtidigt tydligheten gentemot resenärerna främjas.

Västtrafik ska tillse att godkända tillköp införs vid första lämpliga tillfälle. Ofta innebär det att införande sker vid närmast följande skifte för trafikår (december) och prisjustering (januari). För tillköp som inte behöver kopplas till dessa skiften kan kommunen och Västtrafik komma överens om annan tidpunkt för införande. Kollektivtrafiknämnden har delegerat till Västtrafik att hantera frågor om tillköp inom ramen för överenskomna principer. Västtrafik har beslutsmandatet att avgöra om tillköp är i linje med tillköpsprinciperna och är avtalspart för VGR.

En kommuns kostnad för tillköp baseras enligt tillköpsprinciperna på tillköpets bedömda nettokostnad. Det innebär att priset för tillköpet baseras på antaganden och bedömningar som kan vara svåra att mäta och följa upp, bland annat vad gäller intäktsbortfall. Beroende på tillköpets art är osäkerheten olika stor. Störst är osäkerheten vad avser tillköp av färdbevis. Minst är osäkerheten vad avser tillköp av trafik. Detta bör beaktas av parterna inför ett beslut.

6. Revidering av samverkansformerna

De ursprungliga Samverkansformerna kring kollektivtrafik i Västra Götaland beslutades genom att 49 kommunfullmäktige och regionfullmäktige ställt sig bakom dem 2011. En första revidering och uppdatering av Samverkansformerna gjordes 2017. 2020 har en större utvärdering genomförts och dokumentet har uppdaterats. En ny utvärdering ska genomföras senast 2027. Aktualisering av dokumentet kan behöva göras vid exempelvis större organisationsförändringar.

Uppföljning av hur samverkansformerna fungerar i praktiken görs i samband med den årliga avstämningen av trafikförsörjningsprogrammet.

Datum: 2025-06-12

Ärendenummer: SLK-2025-00504

Göteborgsregionen

gr@goteborgsregionen.se

Kopia: anna.gustafsson@goteborgsregionen.se

Diarienummer: 2025-00121

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Göteborgsregionen - Samverkansformer kring kollektivtrafik i Västra Götaland

En väl fungerande kollektivtrafik i Göteborgs Stad är av stor betydelse för boende, besökare och näringslivet i Göteborgs Stad såväl som för hela Västsverige. Att kollektivtrafiken byggs ut i takt med att staden utvecklas är viktigt för att möjliggöra ett ökat resande och en hållbar samhällsutveckling. Göteborgs Stad ser därför positivt på att ersätta delregionala kollektivtrafikerådet (DKR) med nytt forum som uteslutande är dedikerat till politisk dialog.

Den politiska dialogen behöver ta avstamp ur de uppdrag som kommer av skatteväxlingsavtalet rörande kollektivtrafik och infrastrukturfrågor för en hållbar samhällsutveckling. Det nya forumet bör besluta om sina arbetsformer och vid behov även föra dialog rörande andra frågor där kommunernas och regionens respektive ansvar angränsar eller överlappar varandras ansvarsområden. Vad som kan vara en fråga att föra politisk dialog kring bör forumet själv bedöma.

Nedan följer Göteborgs Stads svar på Västra Götalandsregionens frågor.

1. *Är den gemensamma processen för att ta fram den strategiska inriktningen för trafikförsörjningsprogrammet tillräckligt tydligt beskrivet?*

Det framtagna förslaget till samverkansformer för kollektivtrafiken i Västra Götalandsregionen är kortfattat och överskådligt.

2. *Är möjligheten att påverka kollektivtrafikens utveckling tillräckligt tydligt beskrivet?*

Hur möjligheten för enskilda kommuner att påverka kollektivtrafikens utveckling i trafikplaneprocessen kan beskrivas ytterligare.

3. *Är mål, syfte och utformning av det strategiska samhällsplaneringsforumet tydligt beskrivet?*

Mål, syfte och utformning av det nya politiska forumet behöver utvecklas tydligare utifrån skatteväxlingsavtalets behov rörande kollektivtrafik och infrastrukturfrågor för en hållbar samhällsutveckling.

4. *Är namnet strategiskt samhällsplaneringsforum bra?*

Göteborgs Stad avstår från att lämna synpunkter på förslag till namn för det politiska forumet.

5. *Hur ser ni på att reglera forumets arbete i överenskommelser? Skulle det vara till hjälp för att förtydliga forumets former och innehåll per kommunalförbund?*

Utifrån att Göteborgs Stad tillsammans med kommunerna inom GR har unika möjligheter och utmaningar är det angeläget att det politiska forumet kan ta avstamp från de strategiska frågor som är aktuella inom denna geografi. De fyra delregionala strategiska samhällsplaneringsforum som föreslås ersätta DKR behöver inte per definition behandla samma strategiska frågor beroende på det aktuella läget, möjligheter och utmaningar i de fyra kommunalförbunden. Därför bör respektive forum själva besluta om en egen arbetsordning.

6. *Är det något som bör förtydligas eller som saknas?*

Göteborgs Stad anser att det inte bör preciseras vilka frågor som är att betrakta som infrastruktur- och kollektivtrafikfrågor eller hur och i vilken omfattning andra samhällsbyggnadsfrågor ska ingå. Det är upp till det politiska forumet att avgöra vilka ytterligare frågor som forumet vill föra dialog kring.

Göteborgs Stad anser att det vore önskvärt att avsnittet som berör ”samverkan i genomförandet” övergripande också beskriver möjligheterna gällande tillköp och avsiktsförklaringar. Med avsiktsförklaring avses en ny typ av överenskommelser mellan kommuner och Västtrafik. För en utökad kollektivtrafik i ett område med ett lägre kollektivtrafikutbud behöver berörd kommun genomföra motprestationer kopplat till exempelvis p-tal, mobilitetsåtgärder med mera.

7. *Övriga synpunkter?*

Göteborgs Stad ser fördelar med att information kring trafikplaneprocessen flyttas till Västtrafiks partnerportal. Staden ser dock behov av en fördjupad dialog i tidiga skeden, inför och under framtagande av Västtrafiks trafikplaner samt vid större trafikförändringar. Det är avgörande att kollektivtrafikens utbyggnad går i takt med stadsutvecklingen och Göteborgs Stads långsiktiga planering och för såväl boende, besökare som för näringslivets behov.

Göteborgs kommunstyrelse